

ayın yorumu...

Mustafa Kemal Atatürk'ün liderlik ettiği Milli Mücadele Hareketi Batılı ülkelere karşı verilmiş bir mücadele olmaktan öte, Batı sistemi içinde özgür ancak Batılı bir ülke olarak yer almak isteyen bir ulusun mücadelesi olarak değerlendirilebilir.

Dr. MEHMET ÖZDEMİR

BATIDAN KOPAMAYIZ!

Geçen yazımızda "Gümrük Birliği'nin en çok turizm sektörünü etkileyeceğini" izah etmiş, Türkiye'nin batılılaşma çabalarına kısaca değinmiş, Batı'nın yaşamsal değerleriyle bütünleşmemiz açısından Avrupa Birliği'nin ne denli önemli olduğuna işaret etmeye çalışmıştık ⁽¹⁾.

Anılan yazıda 1996 yılından beklentilerimizin olumlu olduğunu da belirtmiştik. Halâ 1996 turizm sezonu devam etmektedir. Bundan dolayı, 1996 yılı ile ilgili değerlendirmelerimizi önümüzdeki sayıdaki yazımızda bulacaksınız.

Biz, bu yazımızda; Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesinin, başgösteren bir tehlikeyi de işaret ederek, ne denli hayati olduğuna ve bu yoldan artık dönüş bulunmadığına işaret etmeye çalışacağız.

Gümrük Birliği'nden sonra hayli heyecanlanarak hayalini kurmaya başladığımız Avrupa Birliği yolundaki işaretler hiç de ümit artırıcı bir durum göstermemektedir. Tam aksine adeta Avrupa'dan kopma endişeleri ciddi olarak ortaya atılmaktadır.

"Türkiye'nin Avrupa'da görev yapan 7 büyükelçisinin Dışişleri Bakanı Çiller'e diplomatik bir muhtıra vererek "Avrupa'dan Kopuyoruz" uyarısı yaptıkları" manşetlerden haber olarak verilmektedir ⁽²⁾.

Haberde "kısa bir süre önce Avrupa'daki 7 Büyükelçimizin Almanya'nın başkenti Bonn'da bir araya geldikleri, toplantıya Dışişleri Müsteşarı Onur Öymen'in de katıldığı ve toplantı sonunda 5 sayfalık bir "uyarı mektubu"nun ortaya çıktığı; bu metinde Hükümete muhtıra verildiği, yani uyarıda bulunulduğu belirtilmektedir.

Gerçi metin incelendiğinde bunun "uyarı metni" olmakla alâkası bulunmadığı, yalnızca bir "durum tesbiti" amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Manşetle metin arasındaki alâkasızlık, maalesef basınımızda artık sıkça rastladığımız bir durumdur. Yani haber ciddî olarak Avrupa Birliği konusundaki tehlikelere temas etmekten çok, güdümlü bir iç siyaset malzemesi olarak işlenmektedir. Ancak yine de ciddî olarak üzerinde durulması faydadan âri değildir!

Türkiye'de Batılılaşma hareketleri Cumhuriyetle başlamadı.

Türkiye'nin 37 yıl süren çabaları sonucunda nihayet 1996'da Avrupa Birliği (AB) ile Gümrük Birliği'ne, gelecekte de bu Birliğe tam üye olarak katılmasının ortaya çıkaracağı ekonomik, hukuki, ticari konular üzerinde herkesin, değişik açılardan, farklı ortamlarda düşünmesi, görüşlerini bilgileri ve inançları doğrultusunda ifade etmesi mümkündür. Ne varki, Türkiye'nin AB'ne tam üyeliğini hedefleyen bu çabalara, XXI y.y.'da gerçekleştireceği Batılılaşma hareketleri çerçevesinde ortaya çıkan bir ön yargı ile bakmadan önce, Türklerin tarih içinde geçirdikleri aşamaları, büyük değişimleri, etkileşimleri, Batılılaşma hareketlerini kısaca gözden geçirmek faydalı olabilir. Ancak böylelikle, Türkiye'nin 31 Temmuz 1959 tarihinde, o dönemde henüz yeni kurulmuş olan ve günümüzde AB adını alan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üyelik amacıyla yaptığı başvurunun ardındaki gerçek anlamın daha açık olarak vurgulanması mümkündür. Burada Demokrat Parti'nin dış politikasının ne denli basiretli olduğunu ve rahmetli Fatin Rüştü ZORLU'nun Dış İşleri Bakanlarımız arasında nasıl bir müstesna kişiliğe sahip bulunduğuna tekrar değinmekle şükran borcumuzu acizane yenileylim.

Dünya tarihine bakıldığında Türkler'in Orta Asya'da doğan dünyanın ilk medeniyetlerine öncülük ederek zengin Türk kültürünü meydana getiren, sahip olduğu güçlü devlet sistemiyle tarihin ilk devrelerinden itibaren Batı'nın içinde yer alan bir millet olduğu görülebilir. IX. y.y.'da İslamiyeti kabul eden ve siyasi, sosyal, kültürel yapısını zaman içinde güçlendiren Türkler, XIII y.y.'da merkezi Anadolu'da ve

Balkanlar'da bulunan, aynı zamanda dünyanın en güçlü imparatorluklardan birisi olan Osmanlı İmparatorluğu'nu kurmuştur.

Anadolu'da yerleşik Türklerin Avrupa'lularla Haçlı Seferleri (XI. yy.) sırasında başlayan ilişkilerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmeye, Avrupa devletlerinin güçlenmeye başladığı XVIII. ve XIX yy.'de giderek yoğunlaştığı görülmektedir. Hatta bu dönemde, Osmanlı'nın ülkeye Batı'nın kurumlarını kabul ederek bu çöküşü durdurmayı amaçladığı söylenebilir.

Batılılaşmada öncüler: İslâhat Fermanı ve Meşrutiyet

İslâm alemine "Halife" olma onurunu taşıyan Padişahlar tarafından sadece askeri ve siyasi alanda uygulanmaya çalışılan, sosyal ve kültürel alanlara aktarılmadığı için halkın yeterli desteğini alamayan 1856 İslâhat Fermanı, 1876 Meşrutiyet ilanı gibi hareketler Osmanlı dönemindeki Batılılaşma hareketlerine örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca bu hareketlerin başlamasının ve uygulanmasının, İslam dini'ne aykırı olmadığı hakkında "Şeyh-ül İslam Fetvaları"nın bulunduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. (Mesela, 1876 Meşrutiyet İlanı'nı hazırlayan ekibin içinde Şeyh-ül İslam Hayrullah Efendi da bulunmaktadır.)

Birinci Dünya Savaşı sonrasında tarihi misyonunu tamamlayan Osmanlı İmparatorluğu yerini genç Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakmış, Türklerin hayatında Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde yeni bir dönem ve büyük bir değişim süreci başlamıştır.

Millî Mücadele Batı'ya karşıydı. Çağdaşlaşmaya yani Batılılaşmaya karşı değil!

Mustafa Kemal Atatürk'ün liderlik ettiği Millî Mücadele Hareketi Batılı ülkelere karşı verilmiş bir mücadele olmaktan öte, Batı sistemi içinde özgür ancak Batılı bir ülke olarak yer almak isteyen bir ulusun mücadelesi olarak değerlendirilebilir.

Çünkü, verdiği bağımsızlık savaşında başarılı olan Türk Milleti, kuzeyindeki komünist rejimi veya Akdeniz'deki faşist rejimi yeni yönetim biçimi olarak seçilebilirdi. Ya da Mustafa Kemal sultanlığını veya halifeliğini ilan eder, ulus yeniden padişahlıkla idare edebilirdi. Ancak Türk Milleti'nin ve Mustafa Kemal'in bunların hiç birini değil, Cumhuriyeti yönetim biçimi olarak tercih ettiği görülmektedir. Kendisine ideal olarak çağdaş batı medeniyetini alan Türkiye Cumhuriyeti'nin amacı, Mustafa Kemal Atatürk'ün henüz Cumhuriyet kurulmadan önce, 25 Şubat - 4 Mart 1923 tarihleri arasında düzenlenen İzmir İktisat Kongresi'ne gönderdiği mesajın ve Cumhuriyetin kuruluşunun 10. yılında kaleme aldığı "10. Yıl Nutku"nun satırlarında görülebilir. Aynı zamanda bir hitabet ve edebiyet şaheseri olan 10. Yıl Nutku'nda "barış içinde milletin zenginleşmesi, ülkenin imanı ve ülkeyi muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak hedeflenmiştir.

Bu amaca ulaşmak için Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türk Milleti'nin desteği ile siyasi, askeri, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleştirilen reformlar sonrasında, Türkiye Cumhuriyeti çok partili siyasi hayata geçerek, Batı'nın çoğulcu demokrasisini kurumları ile birlikte ülkeye yerleştirmeyi başarmıştır.

Cumhuriyet sonrası Batı ile kurumsal ilişkiler

Binlerce yıllık tarihinde birçok büyük değişim geçirmiş, kendisini köklü reformlarla yenilemiş, ülkesine çağdaş batı medeniyetini ekonomik, sosyal ve siyasi kurumlarıyla yerleştirmeye çalışan Türk Milleti, hiç kuşkusuz XXI.y.y.'da batılılaşma hareketlerinin içinde olacaktır.

Çünkü, her türlü yenileşme hareketine kolay uyum sağlayan aydın Türk Milleti, çağımızda büyük küreselleşme ve ekonomik bloklaşmanın yaşandığını bilmektedir.

Claude FARRÈRE, Türklerin Manevi Gücü isimli eserinde: "... Fransı'nın, bütün Ortadoğu'daki menfaatleri, Türk menfaatlerine bağlıdır. Hayır bağı olmaktan daha da ileridir: Onların menfaatleriyle karışmıştır, iç içe girmiştir, grift olmuştur. Türkiye'nin kaybettiği her karış toprak Fransa'nın kaybettiği toprak demektir. Bulgarları'n, Sırp'ların yahut Yunanlılar'ın atacağı her adım bız Fransızlar için gerileme demektir..."

İlk önce Avrupa Kıtasında AT ile başlayan iktisadi bir birliğin bir bütünleşmeye yol açtığı süreci dikkatle izlemektedir. Yakın dönemde ise Türkiye; Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'dan sonra Meksika, Arjantin ve Şili'yi de içine almak suretiyle NAFTA'dan AFTA'ya dönüşen bir büyük bloğun Amerika kıtasında ortaya çıktığının farkındadır. Aynı zamanda Asya'da, Güney Pasifik'te APEC gibi muhtelif blok ve parsellerin oluştuğu dikkatle gözlemlenmektedir. Türkiye, bu blok ve parsellerin kendi aralarında yaptıkları anlaşmalar sonucu, sadece içlerine kapanıp, kendini dışarıya karşı koruyan veya ayıran bir bütünleşme ortamı değil, birbirleri ile yaptığı anlaşmalarla, dışarıda kalan büsbütün dışlayan yeni bir ortam yarattığını da daha iyi bilmektedir. Son olarak Türkiye, eğer bu blokların içinde yer almazsa çok ciddi bir dışlanma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağını, zaman içinde, gelişmesini devam ettirebilmek için gerekli olan teknoloji ve stratejik malları ithal edecek ortam, ürettiği malları ihraç edecek yeterli pazar bulunmayacağını da bilincindedir.

Günümüzde ortaya çıkan bu küreselleşme olgusunu yıllar önce biraz önce de-ğindiğimiz gibi, büyük bir basiretle fark eden Türkiye, AET'na giriş başvurusunu 1959 yılında, AET'nun henüz yeni kurulduğu bir dönemde yapmıştır. Cumhuriyet döneminde Türkiye çoğulcu ve laik demokrasiyi yönetim biçimi olarak kabul etmiş, iktisadi hayatta ekonomik rekabete önem vermiş, güvenlik bakımından Atlantik ilişkileri (NATO) içinde yer almış ve nihayet Avrupa Birliği'ne (AB) Gümrük Birliği adımı ile üye olmayı amaçlamıştır.

Batı'ya yaklaştıkça sahip olduğumuz manevi değerler daha da önem kazanacaktır.

Bir başka deyişle, Türkiye'nin AB'ne katılması, kendi değerlerinden, dininden, dilinden herhangi bir fedakarlıkta bulunmasına neden olmayacaktır. Mesela, AB'ne katıldığımızda ana dilimiz; İngilizce, Fransızca veya İspanyolca olmayacaktır. Aksine, AB'ne çok önemli bir Türkçe boyutu getirilecektir. Avrupa Parlamentosu toplantılarına katılanların 9 lisanda dinledikleri tercümelere 10. lisan olarak Türkçe eklenecektir.

Bir başka açıdan bakıldığında, Türkiye'nin dış ticaretinin büyük bir kısmını AB'ne üye ülkelerle gerçekleştirdiği görülmektedir. Günümüz modern iletişim teknolojisinin yardımıyla AB ile bütünleşmeksizin bu derece büyük boyutta yapılan ticaret ve işbirliği sonucu, Türkiye'nin sahip olduğu manevi değerleri kaybetmediği, ancak bazı geleneklerin uygulanmasını çağdaş dünyanın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde uyarladığı gözlemlenmektedir. Bu tesbitten hareketle, AB'ne katıldıktan sonra artarak devam edecek ilişkilerle beraber, Türk insanının sahip olduğu ve saygı duyduğu değerleri kaybedeceğini düşünmek bir çelişki olarak yorumlanabilir.

Batılılaşma millî ve dinî değerlerimize karşı değildir.

Diğer taraftan, Avrupa'nın savunması, Avrupa fikrinin, değerlerinin, Türkiye'nin de dahil olduğu coğrafyanın güvenliği ve korunması sözkonusu olduğunda, Türkiye'nin NATO'da tek müslüman ülke olarak görev yapmasına engel teşkil etmediği açıkça görülmektedir. Avrupa'nın kalkınması ve ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesi sözkonusu olduğunda, İslam dininin, bu tür işbirliğinin oluşturulmasını olumsuz yönde etkileyecek bir faktör olarak dikkate alınması da bir başka çelişki olarak değerlendirilebilir.

Bütün bunların aksini düşünmeden önce, daha açık bir ifade ile, AB ile bütünleştikten sonra Türk Milleti'nin kimliğini, kültürünü, geleneklerini ve göreneklerini Batı'nın potasında eritip kaybedeceği varsayımını ileri sürmeden önce, Türk tarihi dikkatli bir şekilde gözden geçirildiğinde Türklerin, hiçbir dönemde, sahip olduğu ve kutsal saydığı manevi değerlerden asla ödün vermeyen bir millet olduğunu öğrenme imkânı bulunabilir. Bunun en önemli kanıtı, Türk milliyetçiliğinin ideolojik önderi Ziya Gökalp'ın

Avrupa'nın kalkınması ve ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesi sözkonusu olduğunda, İslam dininin, bu tür işbirliğinin oluşturulmasını olumsuz yönde etkileyecek bir faktör olarak dikkate alınması da bir başka çelişki olarak değerlendirilebilir.

**Dr. MEHMET
ÖZDEMİR**

"Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" umdelerinde, "Türklük, Müslümanlık ve muasırlaşmayı yani Batılılaşmayı" bir araya getirirken aralarındaki uyumu tesbit etmesindeki isabettir.

Ayrıca, AB'nin oluşum süreci ilgili belgelerden incelendiğinde, sürecin başlangıcında, Birliğe üye olma aşamasındaki tüm ülkelerde aynı ön yargıların yaşandığı, zaman içinde, bunların gerçekleşmediği görüldüğünden giderek yok olduğu sonucu çıkarılabilir.

Avrupa'nın da Türkiye'ye ihtiyacı var: "Türkiye hür Avrupa'nın garantisidir."

Çok iyi bilinmelidir ki, Türkiye ile Batı arasındaki ilişki dinamik bir karakter taşımaktadır. Bizim Avrupa'ya ne denli ihtiyacımız varsa, onların da bize o kadar ihtiyacı vardır. Bu beraberlik her iki tarafın da menfaatinedir. Bunu Avrupa'lı düşünür ve tarihçiler yıllar önce görmüşlerdir. Meselâ Claude FARRÈRE, **Türklerin Manevi Gücü** isimli eserinde: "... Fransa'nın, bütün Ortadoğu'daki menfaatleri, Türk menfaatlerine bağlıdır. Hayır bağı olmaktan daha da ileridir: Onların menfaatleriyle karışmıştır, iç içe girmiştir, grift olmuştur. Türkiye'nin kaybettiği her karış toprak Fransa'nın kaybettiği toprak demektir. Bulgarları'nın, Sırp'ların yahut Yunanlılar'ın atacağı her adım biz Fransızlar için gerileme demektir..." (3) diye yazmaktadır.

Fransa eski Dışişleri Bakanı A. de Lamartine **Türkiye Tarihi**'nin ünlü önsözünde: "... Osmanlı İmparatorluğu'nun dünya siyasi haritasından silinmesi veya kalması için başka hiçbirşey ilave edilemez. Sadece bir dakika mesele üzerinde düşünülün yeter! tercih kara ve deniz üzerinde Fransa ve Avrupa'nın hayat veya ölüm kelimeleri ile yapılmıştır. Ya Osmanlı İmparatorluğu yerinde kalacak, ya da Fransa kendi yerini kaybedecek. Fransa için , İngiltere için, Asya, Afrika, İspanya, İtalya için; ve hattâ biraz daha hareketsiz kalırsa zamanı gelince kendisini de boğmak için, okşamaya devam eden ihtirasın kurbanı olan Avusturya için, hep aynı tercih! (.....) Ergeç Batı kendisine gelecek ve çizdiği yolda ilerleyecektir. Rusya'ya, Batı dinlenirken gafil avlama fırsatı verilirse, Batı bir daha doğrulamaz veya zincirli olarak doğrulur... Şu halde, bizzat kendi kurtuluşumuz olan Tuna'ya doğru yürüelim. Türkiye, hür Avrupa'nın garantisidir..." (4) demektir.

Sonuç

Sonuç olarak, bugün hepimize gerekli olan, yukarıda kısaca ifade edilmeye çalışılan bu tür çelişkili varsayımları (yani Batılı olmanın millî ve manevî değerlerimizi ortadan kaldıracığı görüşünü) bir kenara bırakırsak; Türkiye'nin nasıl daha ileriye götürülebileceği ve çağdaş ülkeler seviyesinin üstüne çıkarılabileceği konusuna tarafsız olarak düşünmenin, tartışmanın, çalışmanın ve üretmenin tek çare olacağı gerçeği üzerinde Milletçe birleşilmektedir. Çünkü, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün XX. y.y. nin ilk yarısında (1933) "10. Yıl Nutku" aracılığı ile eşaret ettiği hedefleri XXI. y.y. da yakalayabildiğimiz zaman "muasır medeniyetler" seviyesine ulaşabilir, sonrasında daha ileri, daha başka hedeflere yönelebilmeye hakkına sahip olabiliriz. Ulaşacağımız bu noktada ise güçlü ve kalkınmış bir Türkiye olarak kendimizi ve sahip olduğumuz değerleri , güçsüz ve emsallerine nazaran geri kalmış bir Türkiye'den daha iyi savunabiliriz.

Ankara, 20 Ekim 1996

(1) Melmet ÖZDEMİR, "Gümrük Birliği En Çok Turizm Sektörünü Etkileyecektir"..., Anatolia, Mart - Haziran 1996, s. 5.

(2) Fatih ÇEKİRGE, "Elçilerden Muhtıra", Sabah, 16 Ekim 1996, ss. 1, 20.

(3) Claude FARRERE, **Türklerin Manevi Gücü**, Tercüman 1001 Temel Eser: 10, İstanbul, s. 14.

(5) A. de LAMARTINE, **Aşiretten Devlete, Türkiye Tarihi**, Tercüman 1001 Temel Eser: 38, Birinci Cilt, ss. 18-37.

Atatürk'ün XX. y.y'nin ilk yarısında (1933) "10. Yıl Nutku" aracılığı ile eşaret ettiği hedefleri XXI. y.y. da yakalayabildiğimiz zaman "muasır medeniyetler" seviyesine ulaşabilir; sonrasında daha ileri, daha başka hedeflere yönelebilmeye hakkına sahip olabiliriz. Ulaşacağımız bu noktada ise güçlü ve kalkınmış bir Türkiye olarak kendimizi ve sahip olduğumuz değerleri , güçsüz ve emsallerine nazaran geri kalmış bir Türkiye'den daha iyi savunabiliriz.